

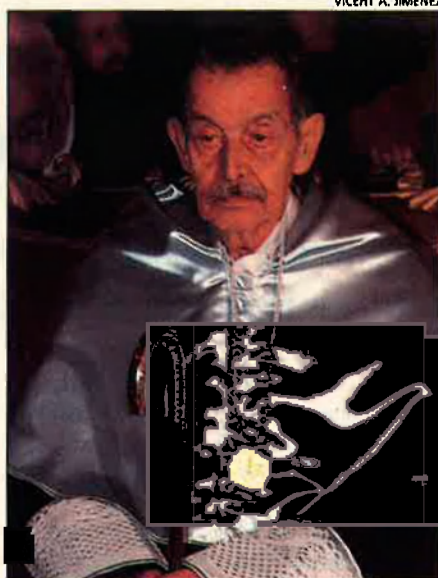
La competència pluridisciplinària

L'escriptor Enric Valor ha estat investit doctor "honoris causa" per la Universitat de València. El professor Vicent Escrivà ens explica els motius d'aquesta distinció.

En l'obra polifacètica d'Enric Valor podem comprovar que conjuminar l'activitat universitària, o parauniversitària, amb la dedicació a la denominada creació literària, encara no acaba de celebrar un matrimoni feliç. És la grandesa i la imponderabilitat companya poc païble dels humanistes i dels enciclopedistes. Les institucions analitzen els *curricula* d'acord amb l'àrea estricta que s'han proposat com a objectiu. Aleshores, Enric Valor i Vives és reconegut com a treballador de la llengua i mestre indiscutible de lingüistes, per una banda. Altres li reconeixen la seua activitat cívica. També hi ha que li han acceptat el mèrit excel·lent d'autor literari, de creador d'un món de ficció cohesionat i únic.

Enric Valor, per tècniques narratives seleccionades força reflexivament i acuradament; per l'època biogràfica de la seua intensa formació professional amb una intencionalitat narrativa premeditada i pels mèrits evidents del seu treball, cal inscriure'l al costat dels admirats Llorenç Villalonga i Mercè Rodoreda.

La qüestió fonamental consisteix en el fet que la seua tasca prèvia, i força necessària des del País Valencià, hagué de passar per una disciplinada i àmplia de-

Enric Valor. Un reconeixement merescut.

fensa, fonamentació i difusió, entre els valencians, de la doctrina gramatical de Pompeu Fabra. En això és mestre únic i no cal, ara, encomiar-ho.

En narrativa, Enric Valor omple un buit evident, per enorme: els valencians no hem tingut cap autor, tret d'ell, capaç de recrear, tot inventant-lo, el nostre món

immediat entre el segle XIX i la primera meitat del segle XX.

Aquests precedents evidencien la conseqüència del seu triple objectiu: una reconexió vivificadora amb el passat històric amb Catalunya i les Balears, a través del món comú de les versions de la rondallística. També, la proposició d'un model, manejable i rigorós, de gramàtica de la nostra llengua catalana. I en lloc preferent i d'honor, la seua oferta d'un món de ficció propi dels valencians, però sàviament articulada amb la resta de tot l'àmbit català.

Aquest triple esforç esdevé una magnífica síntesi universalitzadora. Sense el nostre, i de tots, Enric Valor, els valencians no teníem cap referència, en narrativa, digna de difusió connectadora amb Joan Roís de Corella. I és ben conegut de tothom que el meravellós mestre Corella és massa per a moltíssima gent...

La nostra societat, a través dels dignes oficis de la també nostra Universitat, li ha reconegut tots aquests mèrits amb un doctorat Honoris Causa ben assolit pel mestre Enric Valor. I, si vol, pot oferir-li cursos, o conferències, amb la seguretat plena que ell necessita, encara, comunicar en viu i en directíssim el seu sòlid saber a les noves generacions. **Vicent Escrivà**

Holanda legalitza el dret a morir

Fabià Estapé dona la més càlida enhorabona als parlamentaris holandesos per l'aprovació del dret a l'eutanàsia activa: "una sortida digna".

Ja comptem que el papa Joan Pau II farà saber el seu rebuig total a la mesura que acaben d'adoptar els holandesos. La votació al Parlament ha estat força disputada: només tres vots han separat els partidaris del sí dels del no. Però ara, des d'aquesta setmana, els metges holandesos podran satisfer la petició dels malalts terminals; dels qui pateixin sense esperança. La mort deixa de ser un fantasma i obre una sortida digna del que uns

en deien aquesta "vall de llàgrimes". A casa nostra la decisió del Parlament d'Holanda aixecarà polseguera: jo espero, com a lector diari que sóc d'Abc, una campanya no menys aferrissada que la que Luis María Ansón va aixecar contra la normalització del català a les terres del Principat. No faltaran bisbes que hi sumaran la seva veu; tampoc no m'estranyaria que el nunci, l'inclit Tagliaferri —ara que fa les maletes— expressés el seu disgust *vatica-*

no modo. Però, de veres, vostès creuen que al lliandar del tercer mil·lenni l'home i la dona no tenen el dret de fixar la data de sortida d'aquesta "vall de llàgrimes"?

M'han dit —es diuen tantes coses!— que la decisió de l'eutanàsia activa perjudicarà l'economia. Només faltava això! L'home i la dona han deixat carn i sang en el món del treball. Jo crec, sincerament, que tenen tot el dret de posar un límit a les souffrances que l'han acompanyat al llarg d'u-

na vida que, per cert, els avenços mèdics i farmacèutics van allargant de manera considerable. Des del començament del segle XX als nostres dies l'esperança de vida ha passat dels quaranta anys a més de setanta. Això ha originat, no en dubtin, un gran trasbals de la cultura i de la civilització. No deixa de ser significatiu que la gran reforma que comentem vingui d'un dels països més civilitzats d'Europa.

Esperem que els metges holandesos sabran estar a l'alçada de les noves circumstàncies i que no passarà allà el que ha passat aquí amb les lleis d'avortament, que, per consideració a les convencions *morals* d'un grapat de metges, s'ha invalidat un avenç que havia costat Déu i ajut a les pobres dones d'aquest país. No recorden aquells macabres debats que feien de la dona violada un és-

ser amb drets més limitats? No recorden aquell impagable home de la "calle es mía", l'íncit Manuel Fraga Iribarne, que interposava un recurs d'inconstitucionalitat per veure si amb els mesos de suspensió de la llei "nacía un Beethoven?". Deixem uns i altres de fer el gegant i des d'aquí donem la més càlida enhorabona als parlamentaris holandesos.

Fabià Estapé

La panacea energètica

El ressò de la proposta d'una energia nuclear neta demostra, a judici de Xavier Duran, que els interessos del Primer Món passen per davant dels de tot el planeta.

Si feu un descobriment científic que considereu important i voleu donar-li ressò, no espereu el llarg procés habitual. Publiqueu-lo en una revista científica, sense perdre el temps esperant que els vostres col·legues l'estudïn, hi facin objeccions o s'hi mostrin d'acord, el contrastin en el seu laboratori o amb els seus càlculs. Simplement organitzeu una conferència de premsa —si pot ser, a Washington o en una altra capital important— i esperar el mimetisme dels mitjans de comunicació de tot el món.

D'aquesta forma s'ha aconseguit, recentment, que el clonatge d'embrions humans ocupés molt més espai que no altres temes molt més immediats i transcendents, o que la proposta d'energia nuclear neta feta pel físic italià Carlo Rubbia hagi despatat les esperances de molta gent.

La idea de Rubbia sembla senzilla. L'energia nuclear de fissió es basa en el trencament de l'àtom d'urani-235. Es produeix una reacció en cadena que, entre altres problemes, és difícil de controlar i forma deixalles radioactives que romanen actives durant milers d'anys. Pensar què fer-ne dels residus radioactius és un dels greus problemes que lleguem a les generacions posteriors.

Rubbia ha proposat un sistema basat en el tori, un element radioactiu —contra allò que alguns diaris han dit—, però que no causaria els problemes dels actuals reactors de fissió. El tori s'utilitza ara per obtenir urani-233. Rubbia ha pensat que amb un accelerador de partícules es podria donar prou energia als àtoms de tori perquè, després de diverses reaccions, es transformessin en urani-235. Bombarde-

jat amb neutrons, l'urani-235 proporcionaria energia i formaria, com a subproductes, elements radioactius de vida curta —d'uns quants anys—. A més, la reacció es podria aturar fàcilment.

Rubbia creu que així solucionaria tres problemes: el control de la reacció, la formació de residus que són actius durant molt de temps i la formació de plutoni, avui utilitzat en armes nuclears.

Rubbia va presentar la seva idea al CERN de Ginebra, el Laboratori Europeu de Física de Partícules que ell deixarà de dirigir al gener. Hi ha qui diu que precisament deixar el càrrec l'obliga a buscar-se una feina i que aquesta proposta n'hi pot proporcionar alguna. També hi ha qui opina que en època de crisi cal una proposta engrescadora per a atreure diners.

Mentrestant, els físics es mostren cauts. La idea de Rubbia no és nova —fa anys que hi treballen als Estats Units—, ni s'ha demostrat que sigui viable. Els científics esperen a llegir amb atenció l'article que Rubbia ha de publicar a la revista *Nuclear Instruments and Methods*. Aquest és el conducte normal de la recerca científica, al marge de conferències de premsa que atreen l'atenció dels mitjans per motius molt diversos.

Rubbia és un científic prestigiós i destacat. En 1984 va guanyar el premi Nobel, amb l'enginyer Simon van der Meer, pel treball que els va dur a detectar els bosons Z^0 , W^+ i W^- . Aquestes partícules havien estat previstes per la teoria electrofeble —unificació de la força electromagnètica i la força nuclear feble de Weinberg, Glasgow i Salam—. Però Rubbia també és un científic molt ambiciós i actiu, capaç d'al-

ternar diverses feines alhora i de treballar-se una imatge pública que el porta sovint a les pàgines dels diaris.

Mentre Rubbia feia el seu anunci, un llibre molt important de Hermann Scheer, *Estratègia solar*, passava quasi inadvertit.

Scheer és un polític alemany, expert en energia solar, i fa la proposta que molts investigadors consideren avui inevitable: la d'apostar decididament per aquesta font i deixar de banda els interessos econòmics que mantenen la promoció del petroli o l'energia nuclear. El petroli és un combustible molt barat, però que algun dia o altre s'esgotarà —i pel cas, és igual que això passi d'aquí a trenta anys com d'aquí a cinquanta: el fet és que passarà—. A més a més, la seva combustió, com la dels altres combustibles fòssils, origina problemes de contaminació. L'energia nuclear presenta molts riscos i no pot ser una alternativa que obligui a fer proliferar els reactors per tot el món, malgrat allò que interessos econòmics o polítics vulguin fer passar per indiscutible. Mentrestant, l'energia solar, tot i mostrar-se cada vegada més barata i efectiva, troba un impediment greu: no permet de fer grans fortunes ni de controlar els països pobres.

Perquè la idea de Rubbia sembla senzilla i només requereix un accelerador de partícules. Però algú hauria de preguntar quants acceleradors construirem per al Tercer Món perquè també guadeixi d'una font d'energia aparentment tan neta i il·limitada. Tret que ja donem per suposat que allò que compta és el món dels països rics, embadalits novament pel progrés tecnològic capaç de resoldre tots els (seus) problemes.

Xavier Duran